

การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การเรียนรู้การสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่*

The Development of Buddhist Communication Innovations Affecting the Dhamma Teaching and Learning Efficiency in the New Normal Era

¹พระสมุห์ประเสริฐชัย ธมฺมธีโร แซ่อึ้ง, บุญเลิศ โอธูสุ และ ลำพอง กลมกุล

¹Phrasamuh Prasertchai Dhammathiro Saeoung, Boonlert Otsu
and Lampong Klomkul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: kprasertchai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของประสิทธิภาพการเรียนรู้การสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ 2) พัฒนาสร้างพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้การสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ และ 3) นำเสนอพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้การสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ เป็นการวิจัยและพัฒนา ที่ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นพระภิกษุที่ศึกษานักรธรรมชั้นตรี จำนวน 35 รูป ได้มาโดยการกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) พุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้การสอนนักรธรรม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนออนไลน์ และ 3) แบบวัดความพึงพอใจต่อกระบวนการพุทธนวัตกรรมสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิงโดยใช้ t-test แบบไม่อิสระต่อกัน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน และการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) การเรียนรู้การสอนนักรธรรมในปัจจุบันยังประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งความคลุมเครือของเป้าหมายหลักสูตร เนื้อหาที่เข้าใจยาก และหนังสือเรียนที่ขาดมาตรฐานทำให้ผู้เรียนต้องตีความเองจนเกิดความคลาดเคลื่อน นอกจากนี้ วิธีการสอนส่วนใหญ่ยังเน้นการท่องจำและการบรรยาย ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และมีส่วนร่วมน้อย ครูผู้สอนจำนวนหนึ่งยังขาดทักษะด้านสื่อและนวัตกรรม การสอน ทำให้ไม่สามารถกระตุ้นแรงจูงใจของพระภิกษุและสามเณรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลของการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างผ่านการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยมาก ในทุกด้าน ทั้งด้านเนื้อหา กิจกรรม สื่อที่ใช้ หรือรูปแบบการออกแบบการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่านวัตกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมและช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้การสอนได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการทดสอบยังแสดงว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน 3) จากการถอดบทเรียนและวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนออนไลน์ของพระภิกษุสามเณร ได้องค์ความรู้ใหม่คือ “ICAS Model” ประกอบด้วย Instructor, Course, Activity และ Student ซึ่งเป็นกรอบคิดที่ช่วยให้การ

สื่อสารทางการศึกษานักธรรมผ่านระบบออนไลน์มีประสิทธิภาพมากขึ้น การสร้างเว็บไซต์การเรียนรู้ นักธรรมออนไลน์ตามโมเดลนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ลดข้อจำกัดด้านการเดินทางและสถานการณ์โรคระบาด อีกทั้งยังเอื้อต่อการโต้ตอบ การมอบหมายงาน และการประเมินผลแบบทันที สื่อประกอบทั้งภาพ เสียง และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและประสบการณ์ใหม่ ทำให้การเรียนรู้ นักธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่มีความสะดวก เข้าถึงง่าย และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร; ประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักธรรม; ยุควิถีชีวิตใหม่

Abstract

This research aimed at the following objectives: 1) to examine the current status and challenges of Dhamma teaching and learning in the New Normal era; 2) to develop Buddhist communication innovations that enhance the effectiveness of Dhamma instruction; and 3) to present Buddhist communication innovations affecting the Dhamma teaching and learning efficiency in the new normal era. The study employed a mixed-methods research and development approach. The participants consisted of 35 monks studying the elementary level of Dhamma (Nak Tham Tri), selected through purposive sampling. Data collection instruments included: 1) the developed Buddhist communication innovations; 2) an online achievement test to assess learning outcomes; and 3) a satisfaction questionnaire regarding the online communication innovation process. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including mean, percentage, and standard deviation, while an independent t-test was used to compare pre- and post-test learning outcomes. Qualitative data from structured interviews were analyzed using content analysis.

The findings revealed as follows: 1) Dhamma teaching and learning currently face several challenges. These include unclear curriculum objectives, complex content, and textbooks lacking standardization, which require learners to interpret the material themselves, often leading to misunderstandings. In addition, most teaching methods focus on memorization and lecture-based instruction, limiting students' analytical thinking skills and participation. Some instructors also lack skills in media and teaching innovations, reducing their ability to effectively motivate monks and novices. 2) The results of implementing the developed Buddhist communication innovations with the participants through online learning indicated a high level of satisfaction across all aspects, including content, learning activities, media used, and instructional design. This reflects that the innovations were of propriety and significantly enhanced the effectiveness of Dhamma teaching and learning. Furthermore, post-test achievement scores were significantly higher than pre-test scores, demonstrating the positive impact of the innovations on learning outcomes. 3) From the lessons learned and analysis of the online learning experiences of monks and novices, a new framework, the "ICAS Model," was developed. This model consists of four components: Instructor, Course, Activity, and Student, providing a conceptual guide for enhancing the effectiveness of Dhamma

education through online platforms. Implementing an online Dhamma learning website based on this model allowed learners to access lessons anytime and anywhere, overcoming limitations related to travel and pandemic restrictions. The model also facilitated interaction, assignment submission, and immediate evaluation. Multimedia resources, including images, audio, and e-books, enriched learning experiences, making Dhamma education in the New Normal era more convenient, accessible, and effective.

Keywords: Buddhist Communication Innovations; Dhamma Teaching and Learning Effectiveness; New Normal Era

บทนำ

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคการศึกษา จากรายงานของยูเนสโก (UNESCO, 2020) พบว่านักเรียนมากกว่า 1.57 พันล้านคนจาก 188 ประเทศทั่วโลก หรือคิดเป็น 91.3% ของผู้เรียนทั้งหมด ถูกบังคับให้ออกจากโรงเรียนและต้องปรับตัวสู่การเรียนรู้รูปแบบใหม่นอกห้องเรียน สำหรับในประเทศไทย สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาทั่วประเทศไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ จนกระทรวงศึกษาธิการต้องกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด "การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้" ผ่านการเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบ "ออนไลน์" และ "ออนแอร์" (Office of the Education Council, 2020)

สถานการณ์โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาเช่นกัน เนื่องจากการรวมกลุ่มเพื่อศึกษาพระธรรมวินัยมีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเป็นวิถีชีวิตใหม่ของพระภิกษุสามเณร ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณรจากการสอบธรรมสนามหลวงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่าจำนวนผู้เข้าสอบและสอบผ่านมีจำนวนน้อยลง สะท้อนให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ต่อไป พระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ความสามารถในการสืบทอดพระพุทธศาสนาจะลดน้อยลง ส่งผลกระทบต่อการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนเพื่อความสันติสุขของสังคม

ปัญหาการเรียนการสอนในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมยังพบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้ในวิชาชีพครู ไม่ได้เรียนวิชาจิตวิทยา ขาดประสบการณ์การสอนที่เป็นระบบ และขาดการส่งเสริมอบรมวิชาการศึกษา (Office of the National Education Commission, 2001) อีกทั้งการเดินทางมาเรียนร่วมกันของพระภิกษุสามเณรในแต่ละพื้นที่ไม่สะดวก ส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพลดลง ในขณะที่วิวัฒนาการทางการเรียนรู้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมให้ความนิยมนด้านวัสดุและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมโลกเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักระในยุควิถีชีวิตใหม่ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการศึกษาศาของพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไปให้ได้ศึกษาหลักธรรมในกระบวนการพัฒนาความรู้การสื่อสารที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิภาพในการเรียนการสอนนักระในจังหวัดปทุมธานี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสำนักเรียนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่
2. เพื่อพัฒนาสร้างพุทธนวัตกรรมสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่
3. เพื่อนำเสนอพุทธนวัตกรรมสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาปัจจุบัน

- 1.1 ศึกษาบริบทและสภาพปัญหาการเรียนการสอนนักรธรรมในปัจจุบัน
- 1.2 สำรวจความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนนักรธรรม
- 1.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนนักรธรรม
- 2.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนวัตกรรมสื่อสารทางพระพุทธศาสนา
- 2.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

- 3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนนักรธรรม จำนวน 12 รูป/คน แบ่งเป็นผู้บริหารสำนักเรียนนักรธรรม จำนวน 7 รูป/คน พระอาจารย์ผู้สอนนักรธรรม จำนวน 5 รูป/คน และพระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษานักรธรรม จำนวน 35 รูป
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)
 - แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form)
 - แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis Form)

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบและพัฒนานวัตกรรม

- 4.1 การร่างและออกแบบนวัตกรรม โดยวิเคราะห์ผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1-3 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา
- 4.2 พัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสารที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนา แอปพลิเคชันสำหรับการเรียนการสอนนักรธรรมสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับวิชานักรธรรม (กระทู้, ธรรม, พุทธประวัติ, และวินัยบัญญัติ) ระบบการสอนออนไลน์แบบผสมผสาน (Blended Learning)

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงนวัตกรรม

- 5.1 การตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรม โดยนำร่างนวัตกรรมเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพระพุทธศาสนา ด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านการสื่อสาร จำนวน 5 ท่าน
- 5.2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของนวัตกรรม
- 5.3 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 6 การทดลองใช้และประเมินผลนวัตกรรม

6.1 ทดลองใช้นวัตกรรมกับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณรที่เรียนนักธรรมตรี จำนวน 35 รูป

6.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้นวัตกรรม

6.3 สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างการใช้งานนวัตกรรม

6.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

6.5 วิเคราะห์ข้อมูลตาม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม ด้านความเหมาะสมของสื่อ และด้านการออกแบบ

ขั้นตอนที่ 7 การสรุปผล นำเสนอนวัตกรรม และเผยแพร่

7.1 สรุปผลการประเมินและปรับปรุงนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7.2 จัดทำคู่มือการใช้พจนานุกรมการสื่อสารสำหรับการเรียนการสอนนักธรรม

7.3 นำเสนอนวัตกรรมต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ

7.4 เผยแพร่นวัตกรรมไปยังสำนักเรียนนักธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดย: ตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน (Data Triangulation) ตรวจสอบผู้วิจัยที่ต่างกัน (Investigator Triangulation) ตรวจสอบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกัน (Methodological Triangulation)

การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Checking) ในการประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัยและนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า

1) ด้านหลักสูตร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 12 รูป ได้ให้แนวทางการแก้ปัญหาหลักสูตรนักธรรมในปัจจุบันมีปัญหาและอุปสรรค จากปัญหาและอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้น ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการแก้ไขดังต่อไปนี้

ปัญหาและอุปสรรคของหลักสูตรนักธรรมในปัจจุบัน พบว่า ขาดเป้าหมายที่ชัดเจน เนื้อหาที่มีภาษาและคำที่เข้าใจยาก วิธีการสอนแบบท่องจำ การวัดผลประเมินผลที่วัดได้เฉพาะด้าน ขาดคู่มือการใช้หลักสูตรครูและนักเรียนต้องตีความเนื้อหาเอง ส่งผลให้เกิดความหมายที่คลาดเคลื่อนได้ เนื้อหาบทเรียนยังแบบดั้งเดิม ภาษาไม่สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน หนังสือเรียนไม่มีมาตรฐาน เนื้อหาไม่เป็นมาตรฐาน อ่านยาก เข้าใจยาก ขึ้นอยู่กับโรงพิมพ์ไม่มีผู้ควบคุมมาตรฐาน เน้นการท่องจำ ไม่วัดทักษะการคิดวิเคราะห์ความเข้าใจความรู้ วิธีการสอนเน้นการบรรยาย นักเรียนไม่มีส่วนร่วม ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะการสอน ขาดแคลนสื่อการสอนและอุปกรณ์ นักเรียนขาดแรงจูงใจ สิ่งเราในสังคมด้านอื่น ๆ และผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญ

แนวทางการแก้ไขด้านหลักสูตร พบว่าการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรปรับปรุงเนื้อหาบทเรียนให้เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา พัฒนาหนังสือเรียนให้มีมาตรฐานเดียวกัน ปรับปรุงวิธีการวัดผลประเมินผล พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาทักษะครูผู้สอน ออกใบอนุญาตการสอนนักธรรม จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนนักระรม แต่ละบทบาทของวัดและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุน สอดคล้อง สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นผู้กำหนดนโยบาย จัดทำหลักสูตร จัดสอบ จัดวัดผล ประเมินผล และพัฒนาครูผู้สอน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ดูแลและประเมินผลการจัดการ เรียนการสอนในเขตพื้นที่ เจ้าอาวาส จัดการเรียนการสอนในวัด จัดหาพระอาจารย์สอนนักระรม จัดหาหรือ สร้างห้องเรียนสถานที่เรียนให้มีความสะดวกในการเรียน จัดหาสื่อการสอนหรือสนับสนุนงบประมาณ พระอาจารย์สอนนักระรม เตรียมบทเรียน ตรวจการบ้าน และวัดผลนักเรียน นักเรียน ตั้งใจเรียน ทำการบ้าน และเตรียมตัวสอบ ผู้ปกครอง ส่งเสริมสนับสนุนบุตรหลานและตรวจสอบการเรียนการสอน หน่วยงานอื่น ๆ มหาวิทยาลัยสงฆ์, สพฐ. กศน. สนับสนุนตามกำลังนโยบายของหน่วยงาน หรือสนับสนุนด้านวิชาการ ปรับปรุง วิธีการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ พัฒนาศักยภาพพระอาจารย์ที่สอนนักระรม จัดสร้างสื่อ การเรียนการสอนที่ทันสมัย จัดหาทุนการศึกษาและมอบรางวัล เพื่อบูรณาการเรียนการสอน จัดตั้งโรงเรียน หรือสถาบันพระครูสอนนักระรม เพื่อพัฒนาหลักสูตรอบรมพระครูสอนนักระรม ให้มีมาตรฐานและออก ใบรับรอง จัดหาทุนการศึกษาและมอบรางวัล พร้อมทั้งประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนา หลักสูตร วิธีการสอน สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาบุคลากรครูสอนนักระรม

3) ด้านการวัดและประเมินผลนักระรม รูปแบบการวัดผลประเมินผลปัจจุบันเน้นท่องจำ ขาดการวัด ทักษะที่สำคัญด้านอื่น เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ไม่มีการประเมินคุณธรรม จริยธรรม และการนำหลักคำสอนไปใช้ในชีวิตจริง ขาดมาตรฐานการวัดผล ทำให้ความเที่ยงตรงและความ น่าเชื่อถือของการประเมินผลลดลง ข้อสอบมีระดับความยากง่ายไม่เหมาะสม ขาดการพัฒนาเครื่องมือในการ ตรวจสอบข้อสอบให้ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคสมัย การตรวจสอบข้อสอบขาดมาตรฐานและความเป็นกลาง ขาดการ นำผลการสอบไปปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน บุคลากรวัดผลประเมินผล ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ ในการวัดผลประเมินผล บุคลากรไม่เพียงพอ ปรับปรุงและกำหนดวัตถุประสงค์การสอบให้ ตรงกับหลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหาและข้อสอบให้มีความยากง่ายของหลักสูตร เลือกวิธีการวัดผลประเมินผล ที่หลากหลาย พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้เป็นมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การวัดผลให้ชัดเจน สามารถ วัดผลประเมินผลได้หลายมิติ ข้อสอบและการตรวจเป็นมาตรฐานและให้คะแนนอย่างเป็นกลาง เพื่อให้การ วัดผลประเมินผลมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงทั้งระบบการวัดผลการประเมินผล เครื่องมือ กระบวนการ และบุคลากร เพื่อให้การวัดและประเมินผลนักระรมมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเกิดประโยชน์ สูงสุดต่อการศึกษาณักระรม

4) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรนักระรม เนื้อหาหลักสูตร ใช้ภาษาดั้งเดิมล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับ สังคมยุคปัจจุบัน เน้นท่องจำ ขาดการบูรณาการ ใช้วิธีการสอนด้วยวิธีบรรยาย นักเรียนไม่มีส่วนร่วม ขาดแคลนครูและสื่อการสอน ครูขาดทักษะ นักเรียนขาดแรงจูงใจ ระดับความรู้ที่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกัน การบริหารจัดการขาดแผนที่เป็นระบบ งบประมาณไม่พอ ขาดการสนับสนุน ระบบประเมินผลไม่มี มาตรฐาน ขาดแคลนครูในพื้นที่ห่างไกล ครูขาดทักษะการสอน และไม่ได้รับการพัฒนาที่ต่อเนื่อง รวบรวม ข้อมูล กำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย วางแผนงานที่ชัดเจน ปรับปรุงหลักสูตรนักระรมตรี นักระรมโท นักระรมเอก สร้างแรงจูงใจ สนับสนุนงบประมาณ มีการติดตามประเมินผล สร้างมาตรฐาน โดยหวังผลการ เรียนจากนักเรียนนักระรมทุกชั้นปี คุณภาพครูที่มีทักษะการสอน มีมาตรฐานเดียวกัน การวัดผล ประเมินผล ที่เป็นมาตรฐานสามารถรับรู้ผลได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักระรม ในยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า ความคิดเห็นต่อสื่อการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ เรียนการสอนนักระรมในยุควิถีชีวิตใหม่ การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

พระภิกษุที่เรียนนักธรรมตรีจำนวน 35 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ แบ่งผลการศึกษาตาม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม ด้านความเหมาะสมของสื่อ และด้านการออกแบบ ผลการศึกษาการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ อย่างมีนัยสำคัญ โดยพระภิกษุและสามเณรมีความคิดเห็นในระดับ "เห็นด้วยมาก" ทุกด้าน โดยแบ่งเป็น

ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมี 3 รายการที่ได้อันดับสูงสุดได้แก่ ด้านเนื้อหาที่น่าสนใจ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความรู้ปรับใช้ได้จริง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตัวอักษรชัดเจน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกิจกรรม ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ "มาก" โดยมี 3 รายการที่ได้คะแนนสูงสุด นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก กิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหา ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สื่อเหมาะสมกับผู้เรียน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความเหมาะสมของสื่อ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ "มาก" โดยมี 3 รายการที่ได้คะแนนสูงสุด ภาพประกอบชัดเจน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การใช้สีเหมาะสม ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การตกแต่งสื่อสร้างสรรค์ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการออกแบบ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ "มาก" โดยมี 3 รายการที่ได้คะแนนสูงสุด การออกแบบรูปภาพสอดคล้องกับเนื้อหา ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การจัดวางรูปแบบเหมาะสม ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ง่ายต่อการใช้งาน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวมแล้ว สื่อการเรียนรู้ที่ได้รับการประเมินในระดับที่ดีมาก ผู้เรียนมีความพึงพอใจในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในเรื่องเนื้อหาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย น่าสนใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง นอกจากนี้ การออกแบบสื่อก็มีความสวยงาม น่าสนใจ และใช้งานง่าย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

จุดเด่นของสื่อการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมกับผู้เรียน เข้าใจง่าย น่าสนใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ด้านการออกแบบ สวยงาม น่าสนใจ ใช้งานง่าย และสอดคล้องกับเนื้อหา ด้านกิจกรรม สนุกสนาน น่าสนใจ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงการจัดวางเค้าโครง เพื่อให้สอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านการตกแต่ง เพื่อให้สื่อการเรียนรู้โดดเด่นและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น สื่อการเรียนรู้ถือว่าเป็นสื่อที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อนำเสนอพุทธนวัตกรรมสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า จากการประเมินโดยผู้เรียน พุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่นในด้านเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน เข้าใจง่าย น่าสนใจ และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ด้านการออกแบบที่สวยงาม น่าสนใจ ใช้งานง่าย และด้านกิจกรรมที่สนุกสนาน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น โดยสรุปแล้วเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนนักธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ เว็บไซต์การเรียนนักธรรมออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประโยชน์มากต่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะในยุควิถีชีวิตใหม่ ช่วยลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายโรค การจราจรที่หนาแน่น เศรษฐกิจเพิ่มความสะดวกสบายในการเรียน สามารถเรียนได้ ทุกที่ ทุกเวลา ช่วยให้เรียนเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็ว สะดวก โดยไม่ต้องเดินทางไปสำนักเรียน เสมือนว่าอยู่ในห้องเรียนจากการไลฟ์สดของพระอาจารย์ สามารถมีการโต้ตอบสอบถามเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งมอบหมายงานให้ทำ แล้วส่งงานที่พระอาจารย์มอบหมาย

ได้ทันที ทั้งยังประมวลผลคะแนนได้ทันที สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน ทั้งยังมีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้อ่านเสริมหลากหลายวิชา สร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนนักรธรรมอีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยการพัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ เป็นแนวทางที่สำคัญยิ่งในการปรับตัวของระบบการศึกษาปริยัติธรรมแผนกธรรม ในยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากสถานการณ์โรคระบาด การจราจร สภาวะเศรษฐกิจ และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมโลก

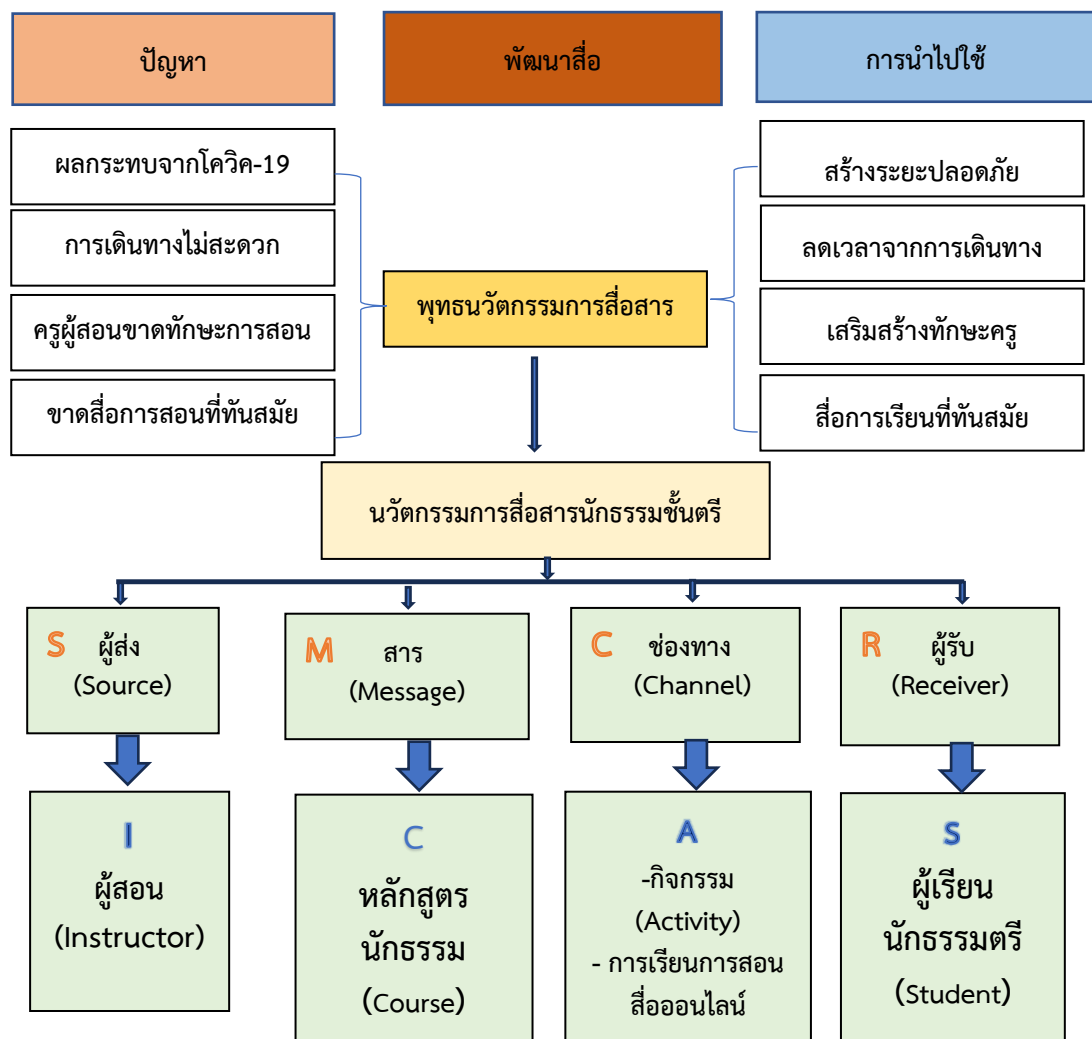

Figure 1: The New Body of Knowledge

โมเดลนี้สามารถอธิบาย ได้ดังนี้

I มาจาก **Instructor** หมายถึง ครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม คือ ครูนักรธรรม หรือ ครูผู้สอนพระพุทธศาสนาในภาษาไทย ที่สอนหลักสูตรคำสอนของพระพุทธศาสนา ให้แก่พระภิกษุสามเณร การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หรือที่เรียกว่านักรธรรม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรสามารถเรียนพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึง

C มาจาก Course หมายถึง หลักสูตรนักรธรรม เพื่อให้ผู้ศึกษาเล่าเรียนซึ่งยังอยู่ในภุมินวกะ มีพรรษาหย่อน 5 มีความรู้ธรรมวินัยพอรักษาตัวได้ หลักสูตรนักรธรรมชั้นตรี แบ่งเป็น 4 วิชา 1. เรียงความแก้กระทู้ธรรม ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต 2. ธรรมวิภาค ใช้หนังสือนวโกวาท 3. ตำนาน พุทธประวัติ ใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม 1-3 หนังสือปฐมสมโพธิ ของสมเด็จพระสังฆราช (สา) 4. วินัยบัญญัติ ใช้หนังสือนวโกวาท

A มาจาก Activity หมายถึง กิจกรรม การเรียนการสอนนักรธรรมผ่านระบบออนไลน์ เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาพุทธนวัตกรรมในการสื่อสารที่สามารถทำให้พระภิกษุสามเณร สามารถเรียนรู้และเข้าถึงคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ง่ายขึ้น

S มาจาก Student หมายถึง นักเรียนนักรธรรม เป็นการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของพระสงฆ์และสามเณรในประเทศไทย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้พระภิกษุสามเณรสามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึง การศึกษานักรธรรมแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ นักรธรรมตรี นักรธรรมโท และนักรธรรมเอก พร้อมทั้งพุทธศาสนิกชนทั่วไปที่สนใจศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบันพบปัญหาสำคัญในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านหลักสูตร พบว่าหลักสูตรนักรธรรมในปัจจุบันมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ การขาดเป้าหมายที่ชัดเจน เนื้อหาภาษาและคำที่เข้าใจยาก วิธีการสอนแบบท่องจำ การวัดผลประเมินผลที่วัดได้เฉพาะด้านขาดคู่มือการใช้หลักสูตร เนื้อหาบทเรียนยังเป็นแบบดั้งเดิม ภาษาไม่สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน หนังสือเรียนไม่มีมาตรฐาน ครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะการสอน รวมทั้งขาดแคลนสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่ทันสมัย

ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Chatsaphon Chanwongduen, Jongkonklang, and Pilanthananond (2020) ที่พบว่าการศึกษานักรธรรมในปัจจุบันมีปัญหาการจัดการสอน ขาดการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรที่ชัดเจน คู่มือและหนังสือเรียนไม่เป็นมาตรฐาน ไม่มีเอกสารการสอน วิธีสอน สื่อ รวมทั้งการวัดผลประเมินผลไม่มีคุณภาพ และงบประมาณไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Phisan Pabhassaro (Anat) (2013) ที่พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อรรถศึกษาโดยภาพรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านการจัดการเรียนการสอนนักรธรรม พบว่าแต่ละบทบาทของวัดและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องมีการสนับสนุนที่สอดคล้องกัน ตั้งแต่ระดับนโยบายโดยสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง ไปจนถึงระดับปฏิบัติการโดยเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าอาวาส พระอาจารย์สอนนักรธรรม นักเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Sakcharin Thitasangvaro, and Phrakhrusutawumikhunbundit (Sunan Sunandho) (2024) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ต้องมีการจัดการประชุมวางแผนการเรียนการสอน การจัดการงบประมาณสนับสนุน การเลือกใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนที่เหมาะสม และการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย

ด้านการวัดและประเมินผลนักรธรรม พบว่ารูปแบบการวัดผลประเมินผลปัจจุบันยังเน้นการท่องจำ ขาดการวัดทักษะที่สำคัญด้านอื่น โดยเฉพาะการประเมินคุณธรรมจริยธรรมและการนำหลักคำสอนไปใช้ในชีวิตจริง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาพระพุทธศาสนา รวมทั้งมีปัญหาเกี่ยวกับระดับความยากง่าย

ของข้อสอบที่ไม่เหมาะสม ขาดการพัฒนาเครื่องมือให้ทันสมัย และการตรวจข้อสอบขาดมาตรฐานและความเป็นกลาง ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Phot Suwajo (Phayakphithayangkoon) (2002) ที่พบว่า การวัดผลและประเมินผลไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน และผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เพราะไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เรียนมาให้คนอื่นเข้าใจได้ และไม่สามารถประยุกต์หลักธรรมวินัยให้เหมาะสมได้

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรนักระรม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นปัญหาเชิงระบบที่สืบเนื่องจากปัญหาในด้านอื่น ๆ เช่น เนื้อหาหลักสูตรใช้ภาษาดั้งเดิมล้าสมัย การสอนเน้นท่องจำโดยใช้วิธีบรรยายทำให้นักเรียนไม่มีส่วนร่วม การขาดแคลนครูและสื่อการสอน ครูขาดทักษะ นักเรียนขาดแรงจูงใจ รวมทั้งการบริหารจัดการขาดแผนที่เป็นระบบ งบประมาณไม่เพียงพอ และระบบประเมินผลไม่มีมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสิทธิชัย สิทธิชัย (อ่อนสี) และคณะ ที่พบว่า เนื้อหาหลักด้านหลักสูตรมีความหลากหลายเกินไป ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน้อยเกินไป สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อผู้เรียน และครูผู้สอนไม่ค่อยมีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างจริงจัง จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักระรมในยุควิถีชีวิตใหม่ นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร การปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การพัฒนาหนังสือเรียนให้มีมาตรฐานเดียวกัน การปรับปรุงวิธีการวัดผลประเมินผล การพัฒนาทักษะครูผู้สอน และการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสารในขั้นต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักระรมในยุควิถีชีวิตใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสารในงานวิจัยนี้เป็นการตอบสนองต่อช่องว่างที่พบในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินในระดับ เห็นด้วยมาก จากกลุ่มตัวอย่างทั้งในด้านเนื้อหา กิจกรรม ความเหมาะสมของสื่อ และการออกแบบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

ในด้านเนื้อหา นวัตกรรมมีการนำเสนอที่น่าสนใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาเนื้อหาหลักสูตรดั้งเดิมที่เข้าใจยากและไม่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Wongsurin (2019) ที่พบว่าหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องมีเนื้อหาสาระที่นำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ในด้านกิจกรรม นวัตกรรมมีการออกแบบที่สอดคล้องกับเนื้อหาและเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบท่องจำและไม่มีส่วนร่วมของผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ Phra Sakcharin Thitasangvaro, and Phrakhrusutawumikhunbundit (Sunan Sunandho) (2024) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเองและการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการศึกษา

ในด้านความเหมาะสมของสื่อและการออกแบบ นวัตกรรมมีการใช้ภาพประกอบที่ชัดเจน การใช้สีที่เหมาะสม และการออกแบบที่สร้างสรรค์และใช้งานง่าย ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของการเรียนการสอนในยุควิถีชีวิตใหม่ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีมากขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Phra Phisan Pabhassaro (Anat) (2013) ที่เสนอให้มีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ และการอบรมการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน การพัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสารในงานวิจัยนี้จึงเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาเข้ากับเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ เพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและ

เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในยุควิถีชีวิตใหม่ ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่พบในการเรียนการสอน นักธรรมปัจจุบัน แต่ยังเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาพระพุทธศาสนาให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอพุทธนวัตกรรมสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ ผลการวิจัยพบว่า พุทธนวัตกรรมสื่อสารที่นำเสนอในงานวิจัยนี้มีจุดเด่นที่สามารถตอบสนองความต้องการของการเรียนการสอนนักธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพใน 3 ด้านหลัก คือ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบ และด้านกิจกรรม พบว่า เว็บไซต์การเรียนนักธรรมออนไลน์ที่สร้างขึ้นมีประโยชน์มากต่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะในยุควิถีชีวิตใหม่ ช่วยลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายโรค การจราจรที่หนาแน่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ เพิ่มความสะดวกสบายในการเรียนสามารถเรียนได้ ทุกที่ ทุกเวลา ช่วยให้พระภิกษุและสามเณรเข้าถึงเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็วสะดวก โดยไม่ต้องเดินทางไปสำนักเรียน สามารถโต้ตอบสอบถามเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งมอบหมายงานให้ทำ ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งยังประมวลผลคะแนนได้ทันที ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียน ที่มีทั้ง ภาพ เสียง และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้อ่านเสริมหลากหลายวิชา สร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการเรียนนักธรรม องค์ความรู้เหล่านี้เป็นแนวทางสำคัญในการปรับตัวของระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์โรคระบาด ปัญหาการจราจร สภาวะเศรษฐกิจ และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมโลก 1.ในด้านเนื้อหา นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับผู้เรียน เข้าใจง่าย น่าสนใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาหลักสูตรนักธรรมดั้งเดิมที่มีเนื้อหายากต่อการเข้าใจและไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในระบบสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Phrakruphisitsotidhamma, Chamtanee, and Watthanabat (2015) ที่เน้นว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ 2. ในด้านการออกแบบ นวัตกรรมมีความสวยงาม น่าสนใจ และใช้งานง่าย ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนยุคใหม่ที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีและต้องการสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย การออกแบบที่ดียังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และลดอุปสรรคในการเข้าถึงเนื้อหา ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3.ในด้านกิจกรรม นวัตกรรมมีความสนุกสนานและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนแบบบรรยายที่ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้นและสามารถจดจำได้ดีขึ้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Phra Sakcharin Thitasangvaro, and Phrakhrusutawumikhunbundit (Sunan Sunandho) (2024) ที่เน้นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนเพื่อสร้างความน่าสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

พุทธนวัตกรรมสื่อสารที่นำเสนอในงานวิจัยนี้จึงเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา เทคโนโลยีการสื่อสาร และศาสตร์การสอนสมัยใหม่ เพื่อสร้างเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับการเรียนการสอนนักธรรมให้สอดคล้องกับบริบทสังคมในยุควิถีชีวิตใหม่ การนำเสนอนวัตกรรมนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่พบในปัจจุบัน แต่ยังเป็นการวางรากฐานสำหรับการพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนาในอนาคตให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสามารถธำรงรักษาคุณค่าของพระพุทธศาสนาไว้ได้อย่างยั่งยืน โดยสรุป ผลการวิจัยทั้งสามวัตถุประสงค์มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน กล่าวคือ การศึกษาสภาพปัจจุบันทำให้เห็นปัญหาและความต้องการ การพัฒนาพุทธนวัตกรรมสื่อสารเป็นการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการนั้น และการนำเสนอนวัตกรรมเป็นการให้แนวทางการนำไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนนักธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบูรณาการองค์ความรู้ดั้งเดิมเข้า

กับเทคโนโลยีสมัยใหม่จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดพระพุทธศาสนาในบริบทสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สรุป

จากการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาพุทธนวัตกรรม การสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับตัวของการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบัน โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้ 1. การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย เข้าใจง่าย เน้นการคิดวิเคราะห์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนนักรธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับหลายงานวิจัยที่พบปัญหาด้านเนื้อหาหลักสูตรที่ล้าสมัย เข้าใจยาก และเน้นการท่องจำมากกว่าการนำไปใช้ 2. การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของหลายงานวิจัยที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาครูและสื่อการสอน 3. การปรับปรุงระบบการวัดและประเมินผลให้มีความหลากหลาย เป็นมาตรฐาน และสามารถวัดทักษะที่สำคัญได้หลายมิติ จะช่วยให้การประเมินผลการเรียนรู้มีความน่าเชื่อถือและสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน 4. การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ มีแผนงานชัดเจน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ จะช่วยให้การจัดการศึกษานักรธรรมมีความเป็นระบบและมีมาตรฐาน 5. พุทธนวัตกรรม การสื่อสารที่พัฒนาขึ้น ซึ่งได้รับการประเมินในระดับดีจากผู้เรียน ทั้งในด้านเนื้อหา กิจกรรม ความเหมาะสมของสื่อ และการออกแบบ จะเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอนนักรธรรมให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้นในยุควิถีชีวิตใหม่

จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยแก้ปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เท่านั้น แต่ยังเป็นการวางรากฐานสำคัญในการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคดิจิทัล และเพิ่มประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์คุณค่าดั้งเดิมของพระพุทธศาสนากับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรมยังคงรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอน ขณะเดียวกันก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กร ถึงการพัฒนาประสิทธิภาพส่วนบุคคล ตลอดจนการเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อยอดสำหรับผู้สนใจ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 คณะสงฆ์ต้องนำพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนนักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่ นำไปใช้อย่างทั่วถึงเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากพระภิกษุสามเณรที่บวชเข้ามาเรียน

1.2 คณะสงฆ์ต้องให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรอบรมการสร้างสื่อพุทธนวัตกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1.3 คณะสงฆ์ต้องจัดทีมงานพระภิกษุสามเณร ทำหน้าที่การเผยแพร่ พระพุทธศาสนาออนไลน์ จัดทำข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ให้สอดคล้องต่อความต้องการของพุทธศาสนิกชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน นักรธรรมในยุควิถีชีวิตใหม่” ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาบริบทการเรียนการสอนนักรธรรมสำหรับพระภิกษุ สามเณร และฆราวาส เพื่อออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

2.2 วิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อการเรียนการสอนนักรธรรม ผลของการเรียนออนไลน์ต่อความเข้าใจของผู้เรียน

2.3 ศึกษาความสามารถการใช้เทคโนโลยีของผู้สอนนักรธรรม และแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้าน พุทธนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 เปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อพุทธนวัตกรรมการสื่อสารกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ที่เหมาะสม

2.5 ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ ระบบสารสนเทศ และแพลตฟอร์มพุทธนวัตกรรม การสื่อสารสำหรับศึกษานักรธรรม

References

- Office of the Education Council. (2020). *Report on Online Learning in the COVID-19 Era: Crisis or Opportunity for Thai Education*. Bangkok: OEC E-Book.
- Office of the National Education Commission. (2001). *Report on the Academic Discussion on Monastic Education and Educational Reform According to the National Education Act B.E. 2542*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Phra Chatsaphon Chanwongduen, Jongkonklang, S., & Pisanthananon, N. (2020). A Study on Conditions and Problems in Dhamma Education. *Ratchaphruek Journal*, 18(1), 65-73.
- Phramaha Phot Suwajo (Phayakphithayangkoon). (2002). *Evaluation of the Pali Canon Curriculum (Dharma Department): A Case Study of Third-Level Dharma Students* (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phrakruphisitsotidhamma, Chamtanee, A., & Watthanabat, B. (2015). Efficiency of Management for Dhamma Teaching in Secondary Schools of Ayutthaya Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 4(2), 16-30.
- Phra Phisan Pabhassaro (Anat). (2013). *Study of Conditions and Problems in Teaching and Learning Management for All Levels of Dharma Education in Banphot Phisai District, Nakhon Sawan Province*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phra Sakcharin Thitasangvaro, & Phrakhrusutawumikhunbundit (Sunan Sunandho). (2024). Dhamma Education Teaching and Learning Model in the New Normal of the Sangha of Ratchaburi Province. *Journal of Buddhist Innovation and Management*, 7(5), 234-245.

- UNESCO. (2020). *Distance Learning Solutions*. Retrieved March 1, 2021, from <https://www.unesco.org/en/covid-19/education-response>
- Wongsurin, S. (2019). The States of an Educational Administration of Phrapariyattidhamma, Pali Division: Case Study Watchujitdhammaram, Royal Temple, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province. *Rajabhat Rabhai Parni Research Journal*, 13(1), 74-84.